

**Q. Septimii Florentis Tertvlliani Carthaginiensis
Presbyteri, Opera Qvæ Hactenvs Reperiri Potvervnt
Omnia**

Tertullianus, Quintus Septimius Florens

Coloniæ Agrippinæ, Anno M. DC. XVII.

Q. Septimii Florentis Tertvlliani Carthaginiensis Presbyteri, Libri Parænetici
seu admonitorii, aduersus Christianos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71872](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71872)

Q. SEPTIMII FLORENTIS TERTULLIANI CARTHAGINIENSIS PRESBYTERI, LIBRI PARÆNETICI seu admonitorii, aduersus Christianos.

ARGVMENTVM LIBRI DE POENITENTIA, PER IACOBVM PAMELIUM.

PACE Ecclesie ad huc vigente ante persecutionem sub Seneca, quum talentum sibi a Domino concredidum nollet abscondere Tertullianus in terram, sed fructum facere, ipse (vbi loquitur sub finem) peccator, ac proinde nulli rei, nisi Poenitentia natus, super illa tacens, hunc Librum de POENITENTIA edidit, pœnetitorum, quantum apparet, primum.

- I. Principio autem eam definitionem Poenitentia legitime effeneget, qua definebant Gentiles, passionem animi quandam, qua veniat de offensa sententia prioris, quam etiam in bonis factis suis adhibeant.
- II. Verum eam veram esse Poenitentiam, qua malorum sit & delictorum ex metu Dei ad salutem, vitio quam Deus in semetipso deliquit, recessa sententia irarum pristinarum, & Ioannes per intentionem in Poenitentiam prœmissarum, cuius Deus acceptor & remunerator, quum bonum factum Deum habeat debitorem, sicut & malum.
- III. Poenitentia proinde deputanda esse delictis, non carnalia modo sine que factio, sed & spiritalia, ac que animo seu voluntate sunt. Sicquidem & caro & spiritus, alia manu eius expressa, alia adlatu eius consumatur, ac proinde quod unoque eorum delinquere ex pari Dominum offendat. Quid? quod volens vsque adeo factio origo sit, vt preter ea, que casus aut necessitati aut ignorantia impurantur, non nisi voluntate delinquantur.
- IV. Amplexetur itaque peccator Poenitentiam, vt naufragus alicuius tabule fidem: maxime quum non precipiat tantum Deus sed etiam premo ad eam inuitet.
- V. Poenitentia autem delictorum sanctus, non se rursus in delicta restituat: quum enim ignorantes, Dominum nulla exceptio tueri a culpa, cogit a depici periculosum esse. Neque vero satis Deum habere, si corde & animo suscipiatur, licet actu minus fiat: atque adeo qui saluo metu & fide peccare se dicunt, salua venia in gehennam detrudentur.
- VI. Est denique iniuriis aquam intinctionis seu baptismi omnimodo saluum sit beneficium abolitionis delictorum: non tamen ob id Audientes seu Catechumenos Poenitentiam renuere debere: quod peccator ante veniam desere se debeat, antequam tantam mercedem, perennis scilicet vite, concedat.
- VII. Alit autem, vt Poenitentiam secundam post baptismum tabulam ita aliquis interpretetur, quasi se sibi pareat ad delinquendum locus, quia & ad poenitendum: & nemo idcirco deterior sit, quia Deus melior, totiens delinquendo, quotiens ignoscitur.

Quippe qui hanc clementia sue profusionem multis scriptura testimonis demonstrauerit.

Porro actum Poenitentia, qui magis Greco vocabulo ἐξουδένωσις exprimitur, prosternendi & humiliandi hominis disciplinam esse: qua mandat sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum meritoribus deuicere, illa, que peccator, tristi tractatione mutare: plerumque vero ieiunij preces alere, ingemiscere, lacrymari, presbyteris aduulsi, caris Dei adgeniculari, omnibus fratribus legationes deprecationis sue mittere.

Neque vero publicationem sui suffugere, aut de die in diem differri debere, ne velut illi, qui in partibus verucundioris corporis contracta vexatione conscientiam medentiam vitant, ita cum erubescencia sua pereant.

Multo minus reformidanda corporis incommoda, quam neque pigeat neque piteat illor, qui ambitu obeunt capessendi magis stratus, propter vnius anni volaticum gaudium: omnibus etiam contumelias eniti.

Postremo si de Exomologesi retractet aliquis, gehennam in corde suo consideret, & pena magni odinem imaginetur ignis æterni. Immo & ceruum & hirundinem imitando, medicinam sibi diuinitus attributam in tempore agnoscat, ad instar Regis Babylonij, quem Poenitentia in regnum restituit.

Ceterum preterquam quod librum hunc cum ceteris iam olim MS. reperit Trithemius, antequam prelo committeretur, discretis verbis eius meminit in hac verba B. Pacianus Barcinonensis Episcopus ad Sympronianum contra Nouatianos; Tertullianus (inquit) post hæresim vester est: nam multa inde sumpstis, ipsum Epistola sua (Epistolas vocat, sicuti veteres, Tractatus omnes; & nominatim quoque B. Cyp. Librum de lapsis, & ea ipsa, quam Catholicus ed. dit) audies confidentem: posse Ecclesiam peccata dimittere. Quid & quod lib. de Poenitent. & Confess. (quem illi etiam Epistolam vocat) & lib. 2. ad eu. in Sympron. locis infra citatis (iuxta quod me monuerunt Laurus Latinus & Ioannes Harrisus) ipsa verba Tertullianij inscriptis. Sicuti etiam illud de ceruo, & hirund. n. supra allegatum B. Hieron. in c. 7. Ecclesiasticæ, ac de secunda post naufragium tabula, Epistolis ad Eustoch. de Virg. & ad Saluian. de Viduit. sicuti etiam Ambros. ad virg. laps. Denique B. Cyprian. sub finem l. de Laps. Actum Poenitentia hinc decerpit, eundem etiam ibi in reliquis imitatus. Quæ loca si animaduertissent Erasmus & Rhenanus, nullam habuissent dubitandi causam, quum germanus sit iste Tertullianij sermo, maxime quum ipse Rhenanus plures hic phrasas voceque Tertullianicas (de quibus infra) adnotauerit, quam vsquam alibi: qui eundem secundæ editione ex Gorziensi cod. & Paterniensi non paucis in locis emendauit. Certe Tertullianij titulo agnoscent MS. tres Vaticanæ codices, ad quos a me iam postremum emendatus prodit cum Antidoto ad eiusdem Rhenani Adnotationes, & quibusdam nostris.

E
F
VIII.
IX.
X.
XI.
XII.
G
H

RTULL
PERA